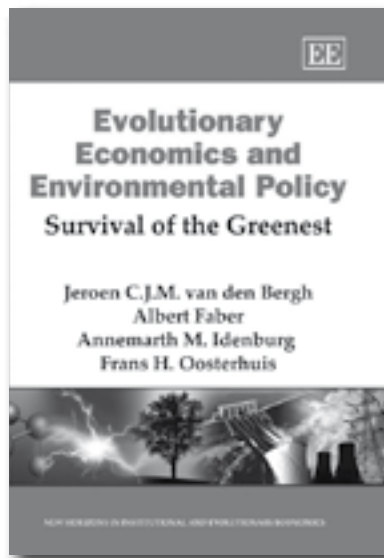

De redactie nodigt lezers uit boeken te recenseren voor deze rubriek

Het kabinet heeft grote ambities op het terrein van energie en klimaat. Recent werd het werkprogramma Schoon en Zuinig gepresenteerd. Hierin is uiteengezet hoe de doelen van dertig procent broeikasgasreductie, twintig procent duurzame energie in 2020 en een jaarlijkse efficiencyverbetering van twee procent bereikt moeten worden. Innovatie gaat daarin een belangrijke rol spelen. Een kwart van de extra overheidsmiddelen uit het werkprogramma gaat naar bevordering van innovatie. Maar hoe zorgen we ervoor dat die middelen met een zo groot mogelijk effect worden besteed? Het is dus een gelukkige samenvoeging van omstandigheden – of een fijne neus van de auteurs – dat tegelijkertijd het boek *Evolutionary Economics and Environmental Policy: Survival of the Greenest* verscheen. De bedoeling van het boek is een nieuw raamwerk te bieden waarin de evolutionaire economie een bijdrage kan leveren aan het beleid gericht op innovaties in de energiehuishouding. Van den Bergh et al. werken daartoe vijf begrippen uit, bespreken hun onderlinge relatie en illustreren deze aan de hand van enkele cases. De stimulering van innovatie moet op diversiteit zijn gericht. Het gaat er niet om te snel één technologie te kiezen, er dient van een veelheid sprake te zijn. Dat impliceert noodzakelijkerwijs dat er van een zekere mate van verspilling sprake is; zonder verspilling geen vernieuwing. Vanuit deze gedachte keren de auteurs zich sterk tegen een te rigide hantering van kosten-batenanalyses die immers niet goed raad weten met deze noodzaak van verspilling. Uiteindelijk is er echter ook een zeker selectiemechanisme nodig om in de gehele innovatieketen toch keuzes te kunnen maken over wat wel of niet overheidsondersteuning verdient. Bij die keuzes moet de overheid een tegenwicht bieden tegen de beperkte rationaliteit van actoren en de *lock-ins* van het overheersende energiesysteem. Het bestaande systeem zal altijd op kleine verbeteringen van de dominante technologie zijn gericht en de overheid moet juist heel nieuwe sprongen mogelijk maken. Ook is niet alleen het grootbedrijf vernieuwend maar speelt het MKB een cruciale rol. In de diversiteitsaanpak scoort het Nederlandse beleid goed op ondersteuning van verschillende technologieën maar niet op diversiteit in bedrijven die actief zijn. We richten ons teveel op de grote ondernemingen. Samenwerking van actoren wordt goed gestimuleerd, maar we kunnen meer op zoek naar stimulering van specifieke nichemarkten. De overheid houdt goed rekening met de kortere tijdshorizon

Bergh, J. van den, A. Faber, A. Idenburg en F. Oosterhuis (2007) *Evolutionary Economics and Environmental Policy: Survival of the Greenest*. Cheltenham: Edward Elgar

van bedrijven maar heeft vooral moeite met het vinden van een adequaat selectiemechanisme. De casestudies illustreren deze algemene uitspraken zeer duidelijk. De conclusie van deze casestudies is onder andere dat OESO-landen opmerkelijk veel geld aan ondersteuning van kernfusie spenderen in vergelijking met zonne-energie. In het slothoofdstuk wordt het begrip *extended level playing field* geïntroduceerd. Het beleid moet zich niet alleen richten op het meenemen van externe effecten in de prijzen, maar tegelijk zinvolle innovatietrajecten stimuleren omdat anders de technologie niet beschikbaar komt om uiteindelijk tegen de laagste kosten een maatschappelijk optimale situatie te bereiken. Het is bijvoorbeeld niet voldoende door emissie-

handel een prijs voor CO₂ te introduceren; er moet ook worden gewerkt aan technologie om die reductie tegen aanvaardbare kosten mogelijk te maken. Het is een prachtig, leesbaar en zeer toepasbaar boek. Op kleine gebieden schiet het door. De breed uitgesponnen tekst dat het beleid zich niet te zeer op bevordering van energie-efficiency moet richten omdat we daarmee duurzame energie benadelen, is theoretisch wel te volgen maar inhoudelijk nogal curieus. Zeker voor de efficiency van het eindverbruik maakt het niet uit of de energieopwekking fossiel of duurzaam was. Ook benadeelt meer duurzame energie in Nederland uiteraard niet efficiency op de wereldmarkt. Dat laatste is nu net de kern van het beleid dat ambitieuze energie- en klimaatdoelen ook als kans voor het bedrijfsleven presenteert. De kernboodschap van dit boek is dat de evolutionaire economie een bruikbare theoretische basis biedt om de transitie naar een duurzame energiehuishouding vorm te geven. Daarin is het in grote mate geslaagd. Toch lijkt het me weinig zinvol de controversen tussen de neoklassiek georiënteerde kosten-batenanalyse en de aanpak van dit boek op de spits te drijven. Men kan deze combineren. De elementen van dit boek zijn goed mee te nemen in een dynamische analyse van kosten en baten. Op die wijze vormt het een werkelijke verrijking van onze analytische en beleidsmatige gereedschapskist.

PIETER BOOT

Directeur Energie en Duurzaamheid, ministerie van Economische Zaken